

Sağlık Çalışanı Adayı Öğrencilerin Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Düzeyleri

Levels of Knowledge of Protection From Infectious Infections, Particularly Covid, of Medical Worker Prospective Students

Fatih Mehmet ATEŞ¹
Mevlüt ALBAYRAK²
Yasin BAYIR³

¹Bayburt Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, Bayburt, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Bölümü, Erzurum, Türkiye

³Atatürk Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Temel Eczacılık Bilimleri Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırma ile sağlık çalışanı aday öğrencilerin covid başta olmak üzere bulaşıcı enfeksiyonlardan korunma konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntemler: Araştırmanın örneklemini, bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Eczacılık Fakültesi öğrencileri oluşturdu. Araştırma verileri, "Sağlık Çalışanı Adayı Öğrencilerin Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Düzeyleri Anket Formu" ve "Sosyodemografik Bilgi Formu" uygulanarak toplandı. Veriler; sayı, yüzdelik, ortalama ve standart sapma ve ki-kare testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %3,16'sı ameliyathane hizmetleri, %2,69'u diş protez teknolojisi, %9,13'ü diyaliz, %10,54'ü eczane hizmetleri, %4,92'si fizyoterapi, %4,92'si ilk ve acil yardım, %4,92'si radyasyon, %7,85'i ortopedik protez ve ortez, %4,10'u tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, %7,96'sı tıbbi görüntüleme teknikleri, %13,82'si tıbbi laboratuvar teknikleri, %3,40'ı yaşlı bakımı, %22,60'ı eczacılık bölümünde öğrenim görmekte ve %60,77'sinin birinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat etmenin gerekliliğini bildiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < ,05$).

Anahtar Kelimeler: Covid-19, bulaşıcı enfeksiyon, sağlık çalışanı aday

ABSTRACT

Objective: With this research, it was aimed to determine the knowledge level of health worker candidate students about protection from infectious infections, especially COVID.

Methods: The sample of the study consisted of a university students from Vocational School of Health Services and Faculty of Pharmacy. The research data were collected by applying the 49-question "Knowledge Levels Questionnaire for Healthcare Professional Candidate Students on Protection from Communicable Infections, Especially COVID" and the "Sociodemographic Information Form" consisting of 7 questions. Data; number, percentile, mean and standard deviation, and chi-square test.

Results: 3.16% of the students had operating room services, 2.69% dental prosthesis technology, 9.13% dialysis, 10.54% pharmacy services, 4.92% physiotherapy, 4.92% first and emergency aid, 4.92% audiometry, 7.85% orthopedic prosthetics and orthotics, 4.10% medical documentation and secretarial, 7.96% medical imaging techniques, 13.82% were studying in medical laboratory techniques, 3.40% in elderly care, 22.60% in pharmacy and 60.77% was determined to be a first year student. 97.9% of the undergraduate students in the Faculty of Pharmacy compared to the students in other departments knew the necessity of paying attention to personal hygiene in order to be protected from infectious diseases, and the difference was statistically significant $p < ,05$.

Conclusion: Course contents should be enriched with digital materials to raise awareness against infectious diseases.

Keywords: COVID-19, contagious infection, healthcare worker candidate

Geliş Tarihi/Received: 07.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 30.01.2023

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Fatih Mehmet ATEŞ
E-mail: fmehmetates@bayburt.edu.tr

Cite this article as: Ateş, F. M., Albayrak, M., & Bayır, Y. (2023). Levels of knowledge of protection from infectious infections, particularly COVID, of medical worker prospective students. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 37-48.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Enfekte olan bir kişiyle doğrudan temas yoluyla ya da bir vektör, hayvan, ürün ya da çevreye maruz kalma gibi dolaylı yollardan ya da bulaşıcı madde ile kirlenmiş sıvı alışverişi yoluyla insandan insana bulaşan, bir mikroorganizma ya da onun toksik ürünlerine bağlı olarak ortaya çıkan hastalıklar, bulaşıcı hastalık olarak ifade edilmektedir (Bulaşıcı Hastalıklar, 2019). Bulaşıcı hastalıklar toplumdaki tüm bireyleri enfekte edebilme potansiyeline sahip olmakla birlikte; toplumun sağlığını iyileştirme, koruma, geliştirme faaliyetini yürüten sağlık personeli daha fazla risk taşımaktadır (Oğan, 2014). Amerika Birleşik Devletleri'nde 1983 yılında yayınlanan bir raporda, sağlık çalışanlarının diğer sektörlerdeki çalışanlara nazaran enfeksiyon hastalıklarına 10 kat daha çok maruz kaldıkları bildirilmiştir (Sağlık Çalışanları, 2008). Gelecekte sağlık sektörünün bir neferi olacak sağlık hizmetleri eğitimi alan öğrencilerin bulaşıcı hastalıklar konusunda donanımlı olarak mezun edilmeleri önem arz etmektedir. Bu durumun sağlanabilmesi için sağlık hizmetleri alanında eğitim gören öğrencilerin bulaşıcı enfeksiyonlardan korunma, tedavi konularında yoğun içeriklere sahip derslerin müfredatlarına konulabilir. Sağlık çalışanı adayları olan bu öğrencilerin yeterli bilgi ve beceriyi eğitimleri boyunca almaları yalnız kendileri için değil toplumun diğer bireylerinin korunabilmesi için de önemlidir.

Araştırmamızda, lisans ve ön lisans sağlık çalışanı aday öğrencilerin bulaşıcı hastalıklar konusundaki bilgileri ve farkındalık seviyelerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Elde edilecek veriler, sağlık çalışanı aday öğrencilerin eğitiminde rehber olabilecektir.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı türdedir.

Araştırmanın Yer ve Zamanı

Bu araştırma, bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda ve Eczacılık Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile 20.05.2020-15.06.2020 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda eğitim, öğretim gören ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile Eczacılık Fakültesi'nde eğitim, öğretim gören öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çalışma da örnekleme yöntemi kullanılmadan araştırmaya katılımı onaylayan ameliyathane hizmetleri ($n=27$), diş protez teknolojisi ($n=23$), diyaliz ($n=78$), eczane hizmetleri ($n=90$), fizyoterapi ($n=42$), ilk ve acil yardım ($n=42$), odyometri ($n=42$), ortopedik protez ve ortez ($n=67$), tıbbi görüntüleme teknikleri ($n=68$), tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik ($n=35$), yaşlı bakımı ($n=29$) ve eczacılık ($n=193$) bölümünde öğrenim gören toplam 854 öğrenci çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, bir üniversitede okuyan ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile eczacılık fakültesi öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan çevrimiçi

anket formlarını; 20.05.2020-15.06.2020 tarihleri arasında Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda ve Eczacılık Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilere çevrimiçi olarak süre kısıtlaması olmadan formları doldurabilmelerine imkân sağlanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırma sonucu tespit edilen veriler SPSS (IBM Statistical Package for Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) for Windows 25.0 programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. İstatistiksel değerlendirme sürecinde; sayı, yüzdelik, ortalama ve standart sapma ve ki-kare testi kullanılmıştır. Bu araştırmada $p < .05$ değerler istatistik olarak önemli kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin yaş ortalamaları $20,26 \pm 1,79$ olup, %78,81'i kızdır. Öğrencilerin %3,16'sı ($n=27$) ameliyathane hizmetleri, %2,69'u ($n=23$) diş protez teknolojisi, %9,13'ü ($n=78$) diyaliz, %10,54'ü ($n=90$) eczane hizmetleri, %4,92'si ($n=42$) fizyoterapi, %4,92'si ($n=42$) ilk ve acil yardım, %4,92'si ($n=42$) odyometri, %7,85'i ($n=67$) ortopedik protez ve ortez, %4,10'u ($n=35$) tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik (TDS), %7,96'sı ($n=68$) tıbbi görüntüleme teknikleri, %13,82'si ($n=118$) tıbbi laboratuvar teknikleri, %3,40'ı ($n=29$) yaşlı bakımı, %22,60'ı ($n=193$) eczacılık bölümünde öğrenim görmekte ve %60,77'sinin ($n=519$) birinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %77,40'ı ($n=661$) ön lisans, %22,60'ı ($n=193$) lisans öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Eğitim-öğretim esnasında barınma gereksiniminin karşılanması bakımından araştırmaya katılan öğrenciler incelendiğinde; %62,88'i ($n=537$) yurttaki, %18,38'i ($n=157$) ailesi ile birlikte ikamet ettiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Diyaliz öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %98,7'sinin Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %100,0'ünün kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %98,7'sinin bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin farkında olduğu ve aradaki farkın istatistik olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Araştırmaya katılan diyaliz bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %79,5'inin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %64,1'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %50,0'sinin kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Diyaliz bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %57,7'sinin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %46,2'sinin pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %64,1'inin pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirmesinin kolaylık sağladığını bildiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Yaşlı bakımı bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %96,6'sının Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %100,0'ünün kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı

Tablo 1. <i>Katılımcılara Ait Sosyodemografik Özellikler (n = 854)</i>		
Özellikler	Sayı	%
Yaş (Ort ± SS)	20,26 ± 1,79	
Cinsiyet		
Erkek	181	21,19
Kadın	673	78,81
Bölüm		
Ameliyathane hizmetleri	27	3,16
Diş protez teknolojisi	23	2,69
Diyaliz	78	9,13
Eczane hizmetleri	90	10,54
Fizyoterapi	42	4,92
İlk ve acil yardım	42	4,92
Odyometri	42	4,92
Ortopedik ortez ve protez	67	7,85
TDS	35	4,10
Tıbbi görüntüleme teknikleri	68	7,96
Tıbbi laboratuvar teknikleri	118	13,82
Yaşlı bakımı	29	3,40
Eczacılık	193	22,60
Sınıf		
1	519	60,77
2	327	38,29
Diğer	8	0,94
Eğitim-öğretim süresince kaldığı yer		
Yurt	537	62,88
Aile ile birlikte	157	18,38
Diğer	160	18,74

hastalıklardan korunmada kişisel hijyene dikkat edilmesinin farkında olduğu, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Araştırmaya dâhil olan yaşlı bakımı bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere nazaran %89,7'sinin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %69,0'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %58,6'sının kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Yaşlı bakımı bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %65,5'inin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %72,4'ünün pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %37,9'unun pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Fizyoterapi bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %92,9'unun Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %92,9'unun enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından kişinin kendi yüzüne dokunmasıyla

bulaştığını, %88,1'inin bulaşıcı hastalıklardan korunmada sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin gerekliliğini bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Katılımcılardan fizyoterapi bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %81,1'inin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %69,0'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %59,5'inin kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Fizyoterapi bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere oranla %69,0'unun pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %59,5'inin pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %52,4'ünün pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık Fakültesi'nde lisans eğitimi alan öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %89,1'inin Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %98,4'ünün enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %97,9'unun bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin gerekliliğini bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %73,6'sının pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %47,2'sinin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %32,6'sının kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere oranla %29,5'inin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %65,3'ünün pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %27,5'inin pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere iş kazası ve meslek hastalığı ile ilgili soru yöneltildiğinde; diyaliz öğrencilerinin %59,0'u, yaşlı bakımı öğrencilerinin %48,3'ü, fizyoterapi öğrencilerinin %59,5'i, eczacılık öğrencilerinin %45,6'sı, diğer öğrencilere göre bir sağlık kuruluşunda çalışanların; yakınlarının hastalık ve ölüm riskinin hafifletilmesi için mesai sonrasında ailelerinden uzakta otel, pansiyon vb. yerlerde izole olarak kalması çalışan iş yerinde iş kazası riskini arttırmadığını düşünmektedir. Diyaliz öğrencilerinin %50,0'si, yaşlı bakımı öğrencilerinin %34,5'i, fizyoterapi öğrencilerinin %50,0'si, eczacılık öğrencilerinin %48,2'si, diğer öğrencilere göre, Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kimyasal madde tedavisi yaptırmada konusunda kararsız oldukları saptanmış, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Tablo 2. <i>Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri</i>						
Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını bilme durumu	Evet	AH	24	88,9	49,143	,002
		DP	17	73,9		
		Dİ	77	98,7		
		EH	82	91,1		
		Fİ	39	92,9		
		İL	40	95,2		
		OD	37	88,1		
		OR	52	77,6		
		TD	29	82,9		
		TG	52	76,5		
		TL	100	84,7		
		YA	28	96,6		
		EC	172	89,1		
Covid-19 hastalığının kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını bilme durumu	Evet	AH	27	100,0	48,888	,002
		DP	22	95,7		
		Dİ	78	100,0		
		EH	88	97,8		
		Fİ	39	92,9		
		İL	41	97,6		
		OD	38	90,5		
		OR	65	97,0		
		TD	35	100,0		
		TG	64	94,1		
		TL	103	87,3		
		YA	29	100,0		
		EC	190	98,4		
Covid-19 hastalığının; kuluçka süresinin 2-4 gün olduğunu bilme durumu	Evet	AH	13	48,1	38,173	,033
		DP	17	73,9		
		Dİ	36	46,2		
		EH	52	57,8		
		Fİ	24	57,1		
		İL	25	59,5		
		OD	28	66,7		
		OR	46	68,7		
		TD	18	51,4		
		TG	33	48,5		
		TL	65	55,1		
		YA	13	44,8		
		EC	116	60,1		

(Continued)

Tablo 2.*Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)*

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	<i>p</i>
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonu doğru bulma durumu	Evet	AH	27	100,0	36,661	,047
		DP	23	100,0		
		Dİ	78	100,0		
		EH	86	95,6		
		Fİ	37	88,1		
		İL	42	100,0		
		OD	41	97,6		
		OR	66	98,5		
		TD	34	97,1		
		TG	67	98,5		
		TL	111	94,1		
		YA	29	100,0		
		EC	189	97,9		
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için toplumun tamamına test yaptırılmasını doğru bulma durumu	Evet	AH	18	66,7	37,590	,038
		DP	17	73,9		
		Dİ	54	69,2		
		EH	60	66,7		
		Fİ	33	78,6		
		İL	33	78,6		
		OD	30	71,4		
		OR	51	76,1		
		TD	33	94,3		
		TG	56	82,4		
		TL	89	75,4		
		YA	21	72,4		
		EC	117	60,6		
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesini gerekli görme durumu	Evet	AH	27	100,0	39,163	,026
		DP	23	100,0		
		Dİ	77	98,7		
		EH	89	98,9		
		Fİ	42	100,0		
		İL	42	100,0		
		OD	39	92,9		
		OR	66	98,5		
		TD	35	100,0		
		TG	68	100,0		
		TL	118	100,0		
		YA	29	100,0		
		EC	193	100,0		

(Continued)

Tablo 2. <i>Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)</i>						
Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kimyasal madde tedavisi yaptıрма durumu	Kararsız	AH	11	40,7	39,956	,022
		DP	6	26,1		
		Dİ	39	50,0		
		EH	31	34,4		
		Fİ	21	50,0		
		İL	17	40,5		
		OD	16	38,1		
		OR	26	38,8		
		TD	15	42,9		
		TG	19	27,9		
		TL	53	44,9		
		YA	10	34,5		
		EC	93	48,2		
Pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmek isteme durumu	Evet	AH	27	100,0	54,043	<,01
		DP	18	78,3		
		Dİ	62	79,5		
		EH	77	85,6		
		Fİ	34	81,0		
		İL	33	78,6		
		OD	34	81,0		
		OR	61	91,0		
		TD	30	85,7		
		TG	53	77,9		
		TL	104	88,1		
		YA	26	89,7		
		EC	142	73,6		
Pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğinin bilinmesi durumu	Evet	AH	20	74,1	56,228	<,01
		DP	16	69,6		
		Dİ	50	64,1		
		EH	62	68,9		
		Fİ	25	59,5		
		İL	32	76,2		
		OD	27	64,3		
		OR	46	68,7		
		TD	25	71,4		
		TG	39	57,4		
		TL	84	71,2		
		YA	20	69,0		
		EC	91	47,2		

(Continued)

Tablo 2.*Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)*

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	<i>p</i>
Kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunun bilinmesi durumu	Evet	AH	13	48,1	43,869	,008
		DP	11	47,8		
		Dİ	39	50,0		
		EH	36	40,0		
		Fİ	16	38,1		
		İL	18	42,9		
		OD	17	40,5		
		OR	27	40,3		
		TD	14	40,0		
		TG	31	45,6		
		TL	68	57,6		
		YA	17	58,6		
		EC	63	32,6		
Pandemi sonrasındaki süreçte; iş bulma sıkıntısı çekileceğinin düşünülmesi durumu	Evet	AH	15	55,6	69,485	<,01
		DP	14	60,9		
		Dİ	45	57,7		
		EH	58	64,4		
		Fİ	29	69,0		
		İL	25	59,5		
		OD	18	42,9		
		OR	38	56,7		
		TD	23	65,7		
		TG	43	63,2		
		TL	60	50,8		
		YA	19	65,5		
		EC	57	29,5		
Pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağına düşünülmesi durumu	Evet	AH	18	66,7	38,024	,034
		DP	11	47,8		
		Dİ	36	46,2		
		EH	53	58,9		
		Fİ	25	59,5		
		İL	25	59,5		
		OD	13	31,0		
		OR	34	50,7		
		TD	22	62,9		
		TG	38	55,9		
		TL	72	61,0		
		YA	21	72,4		
		EC	126	65,3		

(Continued)

Tablo 2.
Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesi kolaylık sağladığının düşünülmesi durumu	Evet	AH	17	63,0	73,989	<,01
		DP	12	52,2		
		Dİ	50	64,1		
		EH	45	50,0		
		Fİ	22	52,4		
		İL	25	59,5		
		OD	16	38,1		
		OR	35	52,2		
		TD	14	40,0		
		TG	38	55,9		
		TL	67	56,8		
		YA	11	37,9		
		EC	53	27,5		
Bir sağlık kuruluşunda çalışanların; yakınlarının hastalık ve ölüm riskinin hafifletilmesi için mesai sonrasında ailelerinden uzakta otel, pansiyon vb. yerlerde izole olarak kalması çalışanın iş yerinde iş kazası riskini artırma durumu	Hayır	AH	10	37,0	44,658	,006
		DP	9	39,1		
		Dİ	46	59,0		
		EH	46	51,1		
		Fİ	25	59,5		
		İL	28	66,7		
		OD	19	45,2		
		OR	33	49,3		
		TD	21	60,0		
		TG	43	63,2		
		TL	65	55,1		
		YA	14	48,3		
		EC	88	45,6		

χ^2 = Kikare Testi; AH = Ameliyathane hizmetleri; DP = Diş protez teknolojisi; Dİ = Diyaliz; EH = Eczane hizmetleri; Fİ = Fizyoterapi; İL = İlk ve acil yardım; OD = Odyometri, OR: Ortopedik ortez ve protez; TD = Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik; TG = Tıbbi görüntüleme teknikleri; TL = Tıbbi laboratuvar teknikleri; YA = Yaşlı bakımı; EC = Eczacılık

Tartışma

İnsanda enfeksiyon oluşturan etkenlerin insan vücuduna bulaşma yolları da farklılık göstermektedir. Akciğerde enfeksiyona sebep olabilen Tüberküloz' un damlacık yoluyla bulaştığı bilinmektedir (Crofton et al., 1992; Güleç ve ark., 2009; Ovalı, 2020; Vaizoğlu ve ark., 1999; Fauci et al., 1998; Jawetz, Melnick, Adelberg, 1995). Benzer şekilde Covid-19 enfeksiyonun da damlacık yoluyla bulaştığı bilinmektedir (Tecirli ve ark., 2020). Aynı ortamı paylaşan birey miktarının fazla olduğu kapalı alanlarda havalandırmanın yetersiz olması özellikle damlacık yoluyla bulaşan hastalıklar için ideal ortamları oluşturmaktadır (Vaizoğlu ve ark., 1999). Vaizoğlu ve ark. (1999) servis şoförleri üzerine gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda, kullanılan servis araçlarının %75,9'unun minibus gibi küçük araçlar olduğu belirlenmiştir. Bu araçların iç hacminin küçük olması ve genelde araca fazla yolcu alınması, sınırlı alanda bulunması gereken taze yeterli havanın bulunmasını engellemekte ve

damlacık enfeksiyonlarının bulaştırıcılığını arttırmaktadır (Vaizoğlu ve ark., 1999). Araştırmaya katılan diyaliz öğrencilerinin %98,7'si, yaşlı bakımı öğrencilerinin %96,6'sı, fizyoterapi öğrencilerinin %92,9'u Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığı bilgisi farkındalığını diğer öğrencilere göre daha yüksek bir oranda ifade etmiştir. Farkındalığın diyaliz, yaşlı bakımı, fizyoterapi bölüm öğrencilerinin aldıkları eğitimler sırasında karşılaşacağı hasta grubunun daha fazla oranda kronik hastalığa sahip kişiler olabileceği düşüncesiyle verilen eğitimden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin %99,3'ü Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmada kişisel hijyene özen gösterilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Güleç ve ark. (2009) bir askeri birlikteki er ve erbaşların kişisel hijyen tutumları üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada katılımcıların %84,5'inin ellerini su ve sabunla yıkadıklarını, %92,2'sinin haftada minimum bir defa banyo yaptıklarını ifade etmişlerdir (Güleç ve

ark., 2009). Enfeksiyonlardan korunmada kişisel hijyen uygulamalarının önemli olduğu belirlenmiştir.

Covid-19 pandemisi, dünyada 4 milyonu aşkın insanı doğrudan etkilemiştir. Pandemi olarak nitelendirilen bulaşıcı hastalıkların yayılımının önlenilmesinde tüm dünyada kabul gören izolasyon, karantina, sosyal mesafenin kısıtlanması gibi yöntemler kullanılmaktadır (Tecirli ve ark., 2020). Sosyal izolasyon yöntemlerinin uygulanması sonucu her ne kadar insanlar yalnızlaşsa, depresyon vb. belirtiler gösterse de araştırmaya katılan öğrencilerin %97,2'si Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun çok önemli olduğunun bilincindedir.

Hastalık etkenlerinin, enfeksiyona duyarlı insan taşınması mekanik nakil olarak ifade edilmektedir. Karasinekler, kirli yüzeylere konması sırasında ayaklarına bulaşan hastalık etkenlerini yiyecek, içecek ve diğer yüzeylere bulaştırmakta; bu yüzey ve gıdalara temas eden kişilere de hastalık bulaşabilmektedir (Kozak, 1997). Araştırmaya katılan öğrencilerin %95,9'u Covid-19 hastalığının enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından bireyin kendi yüzüne dokunmasıyla bulaşabildiğinin farkındadır.

Covid-19 gibi bulaşıcı hastalıklara müdahale edecek sağlık personeli gerçekleştireceği işlemleri mümkünse negatif basınçlı özel bir izolasyon odasında yapmalıdır. Aynı zamanda hasta ile yakın teması mümkün olabilen çalışanlar tulum, N95 maske, bone, gözlük, eldiven vb. kişisel koruyucu donanımları kullanmalıdır (Wang et al, 2020). Pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiği inancı; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %47,2'sinde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diş protez bölüm öğrencilerinin %69,6'sında mevcuttur. Kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğu inancı; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %32,6'sında, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında tıbbi laboratuvar teknikleri bölüm öğrencilerinin %57,6'sında mevcuttur.

Göldağ ve Kanat'ın (2018) araştırmasında bilgisayarı olan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerinin bilgisayarı olmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Göldağ & Kanat, 2018). Göldağ ve Kanat (2018) Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde öğrenim gören 310 öğretmen adayıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlığının yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir (Göldağ ve Kanat, 2018). Dijital eğitimde öğrencilerin; bilgisayar sahibi olmaları ve dijital okuryazarlığın yüksek düzeyde olması eğitimi kolaylaştırmaktadır. Pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığı düşüncesi; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %27,5'inde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diyaliz bölüm öğrencilerinin %64,1'inde tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan eczacılık fakültesi öğrencilerinin %65,3'ünde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diyaliz bölüm öğrencilerinin %66,7'sinde; pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağı fikri hâkimdir. Dijitalleşme yalnızca eğitim değil diğer sektörlerde de artacağı öngörülebilmektedir. Buradan hareketle, dijitalleşme etkisiyle öğrencilerde gelecekte iş bulma kaygısının olması doğal olacaktır. Araştırmaya katılan eczacılık fakültesi öğrencilerinin %29,5'inde, fizyoterapi bölüm öğrencilerinin %69,0'unda; pandemi sonrasındaki süreçte; iş bulma sıkıntısı çekileceğini düşünmektedir.

Dünyada yaklaşık 2 milyar insanın HBV ile karşılaşmış olduğu, 400 milyon kişinin de kronik taşıyıcı olduğu tahmin edilmektedir. Her yıl 50 milyon yeni hepatit vakası gelişmekte, yaklaşık iki milyon kişi HBV'nin akut ve kronik sekellerinden dolayı hayata gözlerini yummaktadır (Kaya ve ark., 2009). Covid-19 gibi toplumsal bulaşın fazla olduğu hastalıkların zamanında tespit edilebilmesi ve uygun tedavinin uygulanabilmesi için mümkün olduğu kadar çok kişiye test yapılması önem arz etmektedir. Yapılacak test sayısının çokluğu ile hasta olan bireyler kolaylıkla tespit edilebilmekte ve bu sayede de hasta bireylerin hasta olmayanları enfekte etme riskinin bertaraf edilebilmesi için çalışma yapılabilir. Araştırmaya katılan tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümü öğrencilerinin %94,3'ü, tıbbi görüntüleme teknikleri bölümü öğrencilerinin %82,4'ü, fizyoterapi bölümü öğrencilerinin %78,6'sı, ortopedik protez ortez bölümü öğrencilerinin %76,1'i, diş protez bölümü öğrencilerinin %73,9'u, eczacılık fakültesi öğrencilerinin öğrencilerin %60,6'sı, Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için toplumun tamamına test yaptırılmasını gerekli olduğunu düşünmektedir.

Araştırma Sınırlılıkları

Bu araştırma Erzurum ilinde yer alan bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda eğitim, öğretim gören ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile Eczacılık Fakültesi'nde eğitim ve öğretim gören öğrencilerle sınırlı olmasından dolayı tespit edilen bulgular genellenemez.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada ön lisans bölümlerinden diyaliz, fizyoterapi ve yaşlı bakımı öğrencilerinin Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar enfeksiyonları hakkındaki farkındalık seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eczacılık lisans öğrencilerinin de bulaşıcı hastalıklar konusundaki farkındalık seviyelerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebi, bu bölümlerde eğitim gören öğrencilerin eğitimleri boyunca bu hastalıklar ile ilgili dersler alması ile açıklanabilir.

Bu araştırmanın sonucunda; odyometri, ortopedik ortez protez, ilk ve acil yardım, eczane hizmetleri, tıbbi görüntüleme teknikleri bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bulaşıcı olan bu hastalıklar hakkındaki farkındalıklarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bölüm öğrencilerinin aldıkları derslerin içeriklerinde bulaşıcı hastalıklara daha fazla değinilmeli ve farkındalıklarını arttırmaya yönelik eğitimler artırılarak, eğitimlerin tekrarlanması sağlanabilir. Eğitimlerde öğrencilerin bilgi düzeylerinin artırılması ve kalıcılığının sağlanabilmesi için dijital materyal kullanımının yaygınlaştırılabilir.

Bulaşıcı hastalıklar ile mücadelede kişisel koruyucu donanımların kullanımının ihmal edilmemesi önem arz etmektedir. Kişisel koruyucu donanımların kullanımında da dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ise doğru kullanım olmalıdır. Bulaşıcı hastalıklardan korunma ile ilgili olarak düzenlenecek tüm eğitim çalışmalarında kişisel koruyucu donanım kullanımı konusuna daha fazla yer verilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi'nden (Tarih: 22 Mayıs 2020, Sayı: AÜEF-BEK 93722986.12) alınmıştır.

Hasta Onamı: Araştırmaya katılan öğrencilerden sözel olarak izin alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – F.M.A., M.A., Y.B.; Tasarım – F.M.A., M.A., Y.B.; Denetleme – F.M.A., Y.B.; Kaynaklar – F.M.A., M.A., Y.B.; Malzemeler – F.M.A.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – F.M.A., M.A., Y.B.; Analiz ve/veya Yorum – F.M.A., M.A., Y.B.; Literatür Taraması – F.M.A., M.A., Y.B.; Yazıyı Yazan – F.M.A.; Eleştirel İnceleme – F.M.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Atatürk University (Date: May 22, 2020, Number: AÜEF-BEK 93722986.12/).

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from students who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – F.M.A., M.A., Y.B.; Design – F.M.A., M.A., Y.B.; Supervision – F.M.A., Y.B.; Resources – F.M.A., M.A., Y.B.; Materials – F.M.A.; Data Collection and/or Processing – F.M.A., M.A., Y.B.; Analysis and/or Interpretation – F.M.A., M.A., Y.B.; Literature Search – F.M.A., M.A., Y.B.; Writing Manuscript – F.M.A.; Critical Review – F.M.A.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2019). Yönetmelik, Sayı: 30764, 4 Mayıs 2019.
- Crafton, J., (1992). *Clinical tuberculosis*. Macmillan Education.

Direk Tecirli, N. D., Ucuz, G., & Özel, F. (2020). İzolasyon, karantina, sosyal mesafe ve ruh sağlığı. *Bulletin of Legal Medicine*, 25(Sp), 33–39. [\[CrossRef\]](#)

Fauci, A. S., & Braunwald, E., (1998). *Harrison's principles of internal medicine* (14th ed, vol. 1, no. Tuberculosis, pp. 1004–1014). Mc Graw Hill.

Göldağ, B., & Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 70, 77–92.

Güleç, M, Topbaş, M, Kır, T, Hasde, M, Uçar, M . (2009). Bir askeri birlikteki erbaş ve erlerin kişisel hijyen tutumları üzerine bir araştırma. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 18(1), 12-118.

Jawetz, Melnick, Adelberg (1995). *Medical Microbiology 20th Edition Lange, Mycobacterium tuberculosis* (pp. 263–270).

Kaya, S., Alanoğlu, G., Polat, M., & Sipahi, T. (2009). Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Kan Merkezi'nin 2000–2007 yılları tarama test sonuçları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2), 13-15.

Kozak, M. A. (1997). Kat hizmetleri departmanında hijyenin önemi. *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 32–37.

Oğan, H. (2014). Sağlık Çalışanlarının Sağlığı Çalışma Grubu. Sağlık çalışanları için işçi sağlığı ve güvenliği. (1. Baskı, ss. 10–14). TTB Yayınları.

Ovalı, F. (2020). Yenidoğanlarda COVID-19 enfeksiyonları. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Suppl. 1), 23–45.

Sağlık çalışanları bulaşıcı hastalıklar açısından risk altında mıdır? (2008). Sağlık çalışanlarının meslek Riskleri (1 Baskı, ss. 9–10). TTB Yayınları.

Tecirli, N. D., Ucuz, G., & Özel, F. (2020). İzolasyon, Karantina, Sosyal Mesafe ve Ruh Sağlığı. *The Bulletin of Legal Medicine*, 25(Sp), 33-39.

Vaizoglu, S. A., Yılmaz, O., Özen, Ç., Özel, E. T., Kızıl, İ. D. Y., & Güler, Ç. Ankara'da bir turizm şirketinde çalışan şoförlerin tüberküloz enfeksiyonu açısından değerlendirilmesi. *Hacettepe toplum sağlığı bülteni (2000)*: 1-30.

Wang, L., Shi, Y., Xiao, T., Fu, J., Feng, X., Mu, D., Feng, Q., Hei, M., Hu, X., Li, Z., Lu, G., Tang, Z., Wang, Y., Wang, C., Xia, S., Xu, J., Yang, Y., Yang, J., Zeng, M., Zheng, J., et al. (2020). Chinese expert consensus on the perinatal and neonatal management for the prevention and control of the 2019 novel coronavirus infection (first edition). *Annals of Translational Medicine*, 8(3), 47. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

Diseases that are transmitted from person to person through direct contact with an infected person, or indirectly, such as exposure to a vector, animal, product, or environment, or through the exchange of fluids contaminated with an infectious agent, resulting from a microorganism or its toxic products, are considered infectious diseases. Although infectious diseases have the potential to infect all individuals in the society, health personnel who are engaged in the work of improving, protecting, and developing the health of the society carry more risks. It is important that students who receive health services education, who will be a soldier of the health sector in the future, graduate well-equipped with infectious diseases. It is important not only for themselves but also for the protection of other members of the society that these students, who are health worker candidates, acquire sufficient knowledge and skills throughout their education.

The mean age of the students participating in the research is 20.26 ± 1.79 , and 78.81% of them are girls. 3.16% ($n=27$) of the students were operating room services, 2.69% ($n=23$) dental prosthesis technology, 9.13% ($n=78$) dialysis, 10.54% ($n=90$) pharmacy services, 4.92% ($n=42$) physiotherapy, 4.92% ($n=42$) first and emergency aid, 4.92% ($n=42$) audiometry, 7.85% ($n=67$) orthopedic prosthesis and orthotics, 4.10% ($n=35$) medical documentation and secretarial (MDS), 7.96% ($n=68$) medical imaging techniques, 13.82% ($n=118$) of them are studying medical laboratory techniques, 3.40% ($n=29$) are studying in elderly care, 22.60% ($n=193$) are studying in pharmacy. It was determined that 77.40% ($n=661$) of the participants were associate degree students and 22.60% ($n=193$) were undergraduate students. When the students participating in the research are examined in terms of meeting the need for accommodation during education, it was determined that 62.88% ($n=537$) lived in the dormitory and 18.38% ($n=157$) lived with their families.

The ways of transmission of infectious agents to the human body also differ. Tuberculosis, which can cause infection in the lungs, is known to be transmitted by droplets. Similarly, it is known that COVID-19 infection is transmitted through droplets. Inadequate ventilation in closed areas where the number of people sharing the same environment is high creates ideal environments especially for diseases transmitted by droplets. 98.7% of the dialysis students, 96.6% of the elderly care students, and 92.9% of the physiotherapy students who participated in the research expressed their awareness of the fact that the COVID-19 disease is transmitted through droplets at a higher rate than the other students. It is thought that awareness arises from the education given with the thought that the patient group that dialysis, elderly care and physiotherapy department students will encounter during their training may be people with chronic diseases at a higher rate. 99.3% of the students who participated in this research stated that it is necessary to pay attention to personal hygiene in order to protect from infectious diseases such as viral, bacterial, and fungal diseases in particular COVID-19. It has been determined that personal hygiene practices are important in preventing infections although people become lonely as a result of the application of social isolation methods, depression and so on. 97.2% of the students participating in the research are aware that social isolation is very important in order to protect themselves from infectious diseases such as viral, bacterial and fungal diseases, especially Covid-19. 95.9% of the students participating in the research are aware that COVID-19 disease can be transmitted by touching one's own face after touching contaminated surfaces.

The belief that the necessary personal protective equipment is given to the officials fighting the pandemic is present in 47.2% of pharmacy faculty students and in 69.6% of dental prosthesis department students among health services vocational school students from different departments. 32.6% of pharmacy faculty students and 57.6% of medical laboratory techniques students believe that personal protective equipment is subjected to correct waste disposal processes after use.

In digital education, students having a computer and having a high level of digital literacy facilitate education. The idea that it is easier to carry out trainings and exams with digital materials during the pandemic period was found in 27.5% of pharmacy faculty students and 64.1% of dialysis department students among health services vocational school students from different departments. In 65.3% of the pharmacy faculty students participating in the research, in 66.7% of the dialysis department students among the health services vocational school students from different departments, the idea that the digitalization trend in education will increase more is dominant after the pandemic. It can be predicted that digitalization will increase not only in education but also in other sectors. From this point of view, it will be natural for students to have anxiety about finding a job in the future with the effect of digitalization. 29.5% of the pharmacy faculty students and 69.0% of the physiotherapy department students think that they will have trouble finding a job in the post-pandemic period.

It is important to test as many people as possible in order to detect diseases with high social contagion such as COVID-19 in a timely manner and to apply appropriate treatment. With the large number of tests to be done, sick individuals can be easily detected, and thus, studies can be carried out to eliminate the risk of sick individuals infecting those who cannot be sick. 94.3% of the students of the medical documentation and secretarial department, 82.4% of the students of the medical imaging techniques department, 78.6% of the students of the physiotherapy department, 76.1% of the students of the orthopedic prosthesis orthotics department, 73.9% of the students of the prosthesis department, and 60.6% of the students of the pharmacy faculty think that it is necessary to have the whole society tested in order to be protected from infectious diseases such as viral, bacterial, and fungal diseases, especially COVID-19.

In the study, it was determined that dialysis, physiotherapy, and elderly care students from associate degree departments had higher awareness levels about viral, bacterial, and fungal infections, in particular COVID-19. It was determined that the awareness levels of the undergraduate pharmacy students about infectious diseases were also high. The reason for this can be explained by the fact that the students studying in these departments take courses related to these diseases throughout their education.

As a result of this research, it has been determined that the awareness of the students studying in the departments of audiometry, orthopedic orthotic prosthesis, first and emergency aid, pharmacy services, medical imaging techniques about these contagious diseases is lower. Infectious diseases should be mentioned more in the content of the courses taken by the students of this department, and trainings to increase their awareness can be increased and the trainings can be repeated. In order to increase the knowledge level of students and ensure their permanence in education, the use of digital materials can be expanded.

It is important not to neglect the use of personal protective equipment in the fight against infectious diseases. The most important point to be considered in the use of personal protective equipment is correct use. The use of personal protective equipment can be given more space in all training activities to be organized on the prevention of communicable diseases.